

EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ

Svazek 4

1. vydání

2017

**EUROPEAN POLITICAL
AND LAW DISCOURSE**

Volume 4

Issue 1

2017

Редакційна політика

Європейський політико-правовий дискурс – міжнародний журнал, присвячений міжнародному праву, національному праву європейських країн, політичній науці, міжнародним відносинам, соціальним комунікаціям та соціології. До публікації в журналі приймаються статті високої якості, які представляють важливий інноваційний, теоретичний, концептуальний, методологічний та емпіричний внесок у відповідних галузях науки. Журнал використовує систему анонімного рецензування з метою верифікації наукової якості статей.

Європейський політико-правовий дискурс особливо зацікавлений в міждисциплінарних дослідженнях в області права, політичної науки, соціальних комунікацій та соціології. Вітаються також будь-які дослідження, які стосуються політико-правових проблем різних національних і міжнародних інститутів.

Європейський політико-правовий дискурс приймає для публікації оригінальні матеріали і не розглядає можливості публікації раніше надрукованих матеріалів.

Редакційна колегія:

Борис Бабин, доктор юридичних наук, Міжнародний гуманітарний університет

Олена Гриненко, доктор юридичних наук, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Борис Кормич, доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Одеська юридична академія»

Володимир Кузьменко, доктор юридичних наук, професор, Національний університет державної податкової служби

Тамара Латковська, доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Одеська юридична академія»

Володимир Лисик, кандидат юридичних наук, доцент, Львівський національний університет ім. І. Франка

Бертран Мат'є, доктор права, професор Університету, професор Університету Пантеон, Сорбона Париж-І, Президент Французької асоціації Конституційного права, член Вищої ради юстиції Франції

Олександр Мережко, доктор юридичних наук, професор, Краківська академія Андрія Фрича Моджевського

Анна Пішч, dr hab, професор, Білостоцький університет (Польща)

Петра Джоанна Піпкова, PhD, JUDr, Карлів університет у Празі (Чеська республіка)

Андреас Поттакіс, доктор філософії (Оксфорд),

Член наукової Ради Європейського центру продовжуваної юридичної освіти, Академія європейського публічного права

Джуліан Робертс, доктор права, професор кримінології, Оксфордський університет

Сергій Саяпін, доктор юридичних наук, доцент, Університет КІМЕП (Алмати, Казахстан)

Ксенія Смірнова, доктор юридичних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Олена Іванова, доктор наук з соціальних комунікацій, професор, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Тетяна Кузнецова, доктор наук з соціальних комунікацій, професор, Національний університет «Одеська юридична академія»

Даріуш Гура-Шопіньський, dr hab, професор, Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (Польща)

Павол Хрвік, PhD в області європейських і глобальних досліджень, Університет Тренчина імені Олександра Дубчека

Галина Куц, доктор політичних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Тетяна Краснопольська, кандидат політичних наук, доцент, Національний університет «Одеська юридична академія»

Микола Лазарович, доктор політичних наук, професор, Тернопільський національний економічний університет Даниїла Ла Фореста, професор, Неаполітанський університет імені Фрідріха II (Італія)

Аркадіуш Модржеєвський, dr hab, професор, професор кафедри політичних наук, Гданський університет (Польща).

Тетяна Нагорняк, доктор політичних наук, професор, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Марина Нахум, PhD в області антропології, Лондонська Школа Економіки

Микола Польовий, доктор політичних наук, професор, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Євгеній Цокур, доктор політичних наук, професор, Запорізький національний університет

Тетяна Каменська, доктор соціологічних наук, професор, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Наталія Коваліско, доктор соціологічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка

Олена Лісеєнко, доктор соціологічних наук, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського

Віталій Онищук, доктор соціологічних наук, професор, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Валентина Подшивалкіна, доктор соціологічних наук, професор, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Адміністративні редактори:

Ділара Гаджієва, кандидат політичних наук

Аліна Полухіна, кандидат політичних наук, Національний університет «Одеська юридична академія»

Яна Чернопищук, кандидат юридичних наук в області конституційного і муніципального права

Přístup redakce

Evropský politický a právní diskurz – mezinárodní časopis věnovaný mezinárodnímu právu, vnitřním právním předpisům evropských zemí, politologie, mezinárodním vztahům. Pro publikaci v časopisu přijímají se vysoce kvalitní články, což představují důležité inovativní, teoretické, koncepční, metodické a empirické příspěvky v příslušných oborech vědy.

V časopisu se uplatňuje systém anonymního recenzování pro ověření kvality vědeckých článků.

Evropský politický a právní diskurz má velký zájem zejména o interdisciplinární výzkumy v oblasti politologie a právní vědy, jsou to srovnávací analýzy nebo prozkoumání jednotlivých jevů. Zároveň vítáme jakékoliv výzkumy týkající se politických a právních problémů různých národních a mezinárodních institucí. *Evropský politický a právní diskurz* přijímá k publikaci jenom původní materiály a nebere v úvahu možnost zveřejňovat dříve tištěné články.

Redakční kolégie:

Boris Babin, doktor práva, Mezinárodní humanitární Univerzita (*Ukrajina*)

Olena Grynenko, doktor práva, Instituce mezinárodních vztahů při Kyjevské Národní univerzitě Tarase Ševčenko (*Ukrajina*)

Borys Kormich, doktor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Volodymyr Kuzmenko, doktor práva, profesor, Nacionalní Universita státní daňové služby (*Ukrajina*)

Tamara Latkovska, doktor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Volodymyr Lysyk, Ph.D., docent, Lvovská národní Frankova univerzita (*Ukrajina*)

Bertrand Matieu, doktor práva, profesor Univerzity Pantheon Sorbonne Paris-I, Prezident Francouzské asociace ústavního práva, člen Vyšší Rady spravedlnosti Francie

Olexandr Merezhko, doktor práva, profesor, Krakovská Akademia jm. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Anna Pišč, dr hab, profesorkyně, Katedra veřejného obchodního práva, Právnická fakulta, Univerzita v Bialostoku (Polsko)

Petra Joanna Pipková, PhD., JUDr., Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta, Univerzita Karlova (Česká republika)

Andreas Pottakis, Právnický zástupce (doktorský titul, Oxfordská univerzita), člen Vědecké rady ECCLE, zástupce ředitele Akademie evropského veřejného práva.

Julian Roberts, doktor práva, profesor, Oxfordská univerzita
Sergey Sayapin, doktor práva, KIMEP univerzita, Almaty, (*Kazachstán*)

Ksenija Smirnova, doktor právnických věd, profesorkyně, Kyjivská Nacionalní univerzita jm. Tarase Ševčenko (*Ukrajina*)

Olena Ivanova, PhD. v oboru sociálních komunikací, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Tatiana Kuzněcova, PhD. v oboru sociálních komunikací, profesorkyně, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Dariusz Gura-Šopiński, dr hab, profesor Univerzita kardinála Stefana Wyszyńskiego ve Varšavě (Polsko)

Pavol Hrivik, PhD v oboru evropských a globálních studií, Trenčínska univerzita Alexandra Dubčeka (*Slovensko*)

Galina Kuz, doktor politických věd, profesor, Kharkivská Národní pedagogická univerzita G.S. Skovorody (*Ukrajina*)

Tetiana Krasnopolska, Ph.D., docent, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Daniela La Foresta, profesorkyně, Univerzita jm. Federico II ve m. Napoli (Itálie)

Mykola Lazarovych, doktor politických věd, profesor, Ternopilská Národní ekonomická universita (*Ukrajina*)

Arkadiusz Modrzejewski, dr hab, profesor profesor katedry věd politických, Gdaňská Univerzita (Polsko)

Tetiana Nagorniak, doktor politických věd, profesor, Doněcká Národní univerzita jm. Vasylija Stusa (*Ukrajina*)

Marina Nakchum, PhD v oboru antropologie, Londýnská ekonomická škola (London School of Economics)

Mykola Poliovy, doktor politických věd, profesor, Doněcká Národní univerzita jm. Vasylija Stusa (*Ukrajina*)

Eugene Tsokur, doktor politických věd, profesor, Zaporožská Národní univerzita (*Ukrajina*)

Tetiana Kamenská, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Natalie Kovalisko, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Lvivská Národní univerzita jm. Ivana Franko (*Ukrajina*)

Olena Lisejenko, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Jižně-ukrajinská Národní pedagogická univerzita jm. K.D. Ušinského (*Ukrajina*)

Vitalij Oniščuk, Doktor společenských věd, profesor, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Valentyna Podšyvalkina, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Administrativní redaktory:

Dilara Gadzhyieva, PhD v politických věd (*Ukrajina*)

Alina Polukhina, PhD v politických věd, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Jana Chernopischuk, PhD v oboru ústavního a městského práva (*Ukrajina*)

Editorial Policy

The *European Political and Law Discourse* – international Journal of International Law, domestic Law of European countries, Political Science, Social Communications, International Relations, Sociology is a peer reviewed journal with blind referee system, which aims at publishing high quality articles that may bring innovative and significant theoretical, conceptual, methodological and empirical contributions to the fields.

The *European Political and Law Discourse* has a particular interest in interdisciplinary approaches to law, political science, social communications and sociology, whether through comparative or single case-study analysis, but by no means restricts its interests to these spaces, welcoming any relevant contribution from and about different parts of the World.

The *European Political and Law Discourse* accepts original articles which are not under consideration elsewhere at the time of submission.

Editorial Committee:

Borys Babin, Doctor of Laws, International Humanitarian University

Olena Grynenko, Doctor of Laws, Institute of International Relations, Kyiv National Taras Shevchenko University

Borys Kormych, Doctor of Laws, Professor, National University "Odessa Law Academy"

Volodymir Kuzmenko, Doctor of Laws, Professor, National University of State Tax Service

Tamara Latkovska, Doctor of Laws, Professor, National University "Odessa Law Academy"

Volodymyr Lysyk, PhD in Law, associate professor, Ivan Franko National University of Lviv

Bertrand Mathieu, Doctor of Laws, Professor at the Université Panthéon, Sorbonne, Paris I, President of the French Association of Constitutional Law, member of the High Council for the Judiciary of France

Oleksandr Merezko, Doctor of Laws, Professor, Andrzej Frycz Modrzewski Cracow Academy

Anna Piszcz, dr hab, Professor UwB, Faculty of Law, University of Bialystok (Poland)

Petra Joanna Pipková, PhD, JUDr, Charles University Prague (Czech Republic)

Andreas Pottakis, Attorney at Law (D.Phil, Oxon), Member of Scientific Council at ECCLE, Deputy Director at Academy of European Public Law

Julian Roberts, Doctor of Laws, Professor of Criminology, University of Oxford, a member of the Sentencing Council of England and Wales

Sergey Sayapin, Doctor of Laws, Assistant Professor, School of Law, KIMEP University (Almaty, Kazakhstan)

Kseniia Smirnova, Doctor of Laws, Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Olena Ivanova, Doctor of Social communications, Professor, Odessa I.I.Mechnikov National University (Ukraine)

Tetiana Kuznietsova, Doctor of Social communications, Professor, National University "Odessa Law Academy" (Ukraine)

Dariusz Góra-Szopiński, dr hab, Professor UKSW, Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw (Poland)

Pavol Hrivák, PhD in European and Global Studies, Alexander Dubcek Trencin University

Galina Kuts, D.Sc. in Political Science, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Tetyana Krasnopolska, PhD in Political Science, National University "Odessa Law Academy"

Daniela La Foresta, Professor, Naples Federico II University (Italy)

Mykola Lazarovych, D.Sc. in Political Science, Professor, Ternopil National Economic University

Arkadiusz Modrzewski, dr hab, Professor UG, professor at the Department of Political Science, University of Gdansk (Poland)

Tetyana Nagornyak, D.Sc. in Political Science, Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University

Marina Nahum, PhD in Anthropology, London School of Economics

Mykola Polovyi, D.Sc. in Political Science, Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University

Evgen Tsokur, D.Sc. in Political Science, Professor, Zaporozhye National University

Tetiana Kamenska, ScD in Sociology, Professor, Odessa I.I.Mechnikov National University

Nataliia Kovalisko, ScD in Sociology, Professor, Ivan Franko National University of Lviv

Olena Liseienko, ScD in Sociology, Professor, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D.Ushynskiy

Vitalii Onyschuk, ScD in Sociology, Professor, Odessa I.I.Mechnikov National University

Valentyna Podshyvalkina, ScD in Sociology, Professor, Odessa I.I.Mechnikov National University

Administrative Editors:

Dilara Gadzhyieva, PhD in political science

Alina Polukhina, PhD in political science, National University "Odessa Law Academy"

Iana Chernoplyshchuk, PhD in constitutional and municipal law

The Journal is indexing by Index Copernicus:

<http://journals.indexcopernicus.com/Evropsky+politicky+a+pravni+diskurz,p24782461,3.html>

EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ

Evidenční číslo: MK ČR E 22311

Vydavatel: BEROSTAV DRUŽSTVO

Adresa: Vlastislavova 562/15, 140 00, Praha 4 – Nusle

Table of contents

INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL RELATIONS

Ivan Stakhurskyi, BURDEN-SHARING IN EU CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS	7
Oksana Dunas, LEGAL IMPLICATIONS FOR WOMEN PARTICIPATING IN THE ARMED CONFLICT IN THE EASTERN UKRAINE	20
Oksana Grechko, MODERNISATION OF THE STATE MIGRATION POLICY OF UKRAINE IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION	25
Yaroslav Kostyuchenko, CONUNDRUM OF MIGRATION ISSUES IN THE EU-UKRAINE ASSOCIATION AGREEMENT	31
Maryna Kasianova, LEGAL STATUS OF UKRAINIANS BY MIGRATION LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF BELARUS OF THE LATE 20TH – EARLY 21ST CENTURY	36
Mykola Golbin, SPECIFICATION OF REGIONAL EUROPEAN STANDARDS IN THE AREA OF PROTECTION OF LABOUR AND SOCIAL RIGHTS OF SEAFARERS	43
Nataliia Kovalko, RIGHT TO EDUCATION OF CHILDREN WITH DISABILITIES: INTERNATIONAL LEGAL EXPERIENCE	49
Pavlo Synytsyn, DECISIONS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS AS A NORMATIVE AND VALUE REFERENCE POINT IN ACTIVITY OF CONSTITUTIONAL COURTS	54
Yevheniia Levytska, THE NEW ASPECTS OF THE PRC-TAIWAN AND THE PRC-ASEAN INTERACTION: THE ECONOMIC COMPONENT	61

THEORETICAL AND HISTORICAL PROBLEMS OF LAW AND POLITICS

Hanna Yevtukhova, PROBLEMATIC ISSUE OF SABOTAGE IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY THEORIES OF POLITICAL PARTICIPATION	67
Ilona Ivanova, THE PROBLEMS OF CONCEPTUALIZATION OF NEOCORPORATIST PRACTICE	73
Anastasiia Kravets, BIOPOLITICAL INTERPRETATION OF POLITICAL SYSTEMS EVOLUTION	78
Bohdana Ostrovska, BIOETHICAL ASPECTS OF RATIO BETWEEN REPRODUCTIVE RIGHTS OF A HUMAN BEING AND THE RIGHT TO LIFE IN THE PROCESS OF USING ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGIES	83
Tymur Ostapenko, LEGAL STATUS OF TRANSCARPATHIAN UKRAINE IN THE KINGDOM OF HUNGARY AND THE AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE (IN THE THIRTEENTH-NINETEENTH CENTURIES)	91
Oksana Pasitska, POLISH TOBACCO MONOPOLY IN 1919-1939: ORIGINS AND DEVELOPMENT	97
Oksana Dudchenko, METHODS OF ACTIVITY OF PUBLIC AUTHORITIES AND MANAGEMENT OF THE SOVIET UKRAINE IN THE 1920S.	103

POLITICAL INSTITUTIONS AND SOCIO-POLITICAL PROCESSES

Viktor Trepak, CRIMINOLOGICAL ANALYSIS OF ECONOMIC FACTORS OF POLITICAL CORRUPTION IN UKRAINE	109
Yevhen Siryi, THEORETICAL EXPLORATIONS ON CONCEPTUALIZATION OF SOCIAL TENSION	114
Oleh Batrymenko, Svitlana Tesliuk, STATE FUNDING OF POLITICAL PARTIES IN UKRAINE: OBJECTIVE NEED OR RESULT OF EXTERNAL PRESSURE?	119

Yuliia Tkachuk, COMMON AND DISTINCTIVE FEATURES OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE AND POLAND IN THE LATE 20TH – EARLY 21ST CENTURY	124
Kateryna Odarchenko, IMPACT OF CRISIS OF UKRAINIAN POLITICAL PARTIES ON HORIZONTAL PARTY CONNECTIONS IN THE LIGHT OF IDEOLOGICAL AND PROGRAM COMPONENTS	128

MEDIA DIMENSIONS OF POLITICAL AND LAW DISCOURSE

Ivanna Valiushko, THE ROLE OF MEDIA IN CONFLICTS OF INFORMATION ERA	135
Yasmina Korokhod, MEDIA AS THE MECHANISM FOR INFORMATION INFLUENCE ON SUBJECTS OF POLITICAL CONFLICT	141
Hanna Vorobiova, GENDER PECULIARITIES OF USING POLITICAL METAPHORS	148
Andrii Kyrychok, CHARACTERISTICS OF RESEARCH IN EDUCATION IN THE FIELD OF PUBLIC RELATIONS	153

PROBLEMS OF NATIONAL PUBLIC AND PRIVATE LAW

Dmytro Yagunov, ANALYTICAL NOTES ON THE LAW ON THE INVESTIGATION DEPARTMENTS OF THE PENITENTIARY SERVICE	159
Ivan Borodin, Serhii Pasika, LEGAL STATUS OF SERVICEMEN IN UKRAINE	164
Oleksii Navrotskyi, ADMINISTRATIVE-LEGAL GUARANTEES OF THE RIGHTS OF A CHILD IN UKRAINE	172
Tetiana Sharaievska, PERSPECTIVES TO IMPROVE NATIONAL ECOLOGICAL LEGISLATION IN CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION	177
Oleksandr Yakovlev, THE PLACE OF INCENTIVES OF THE EMPLOYEE IN THE SYSTEM OF LABOR CONDITIONS	183

BOOK REVIEWS

Leonid Tymchenko, REVIEW OF THE MONOGRAPH LEPETYUK O.V., «LEGAL SUPPORT OF UKRAINE'S COOPERATION WITH THE EUROPEAN UNION AND ITS MEMBER STATES IN THE FIELD OF DIRECT TAXATION» (ODESA, FENIKS, 2016, 425 pp.)	188
--	-----

IN MEMORIAM

<u>PROFESSOR NATALIYA A. ZELINSKAYA</u>	190
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in Ukrainian)	192
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in Czech)	196
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in English)	199

PROBLEMS OF NATIONAL PUBLIC AND PRIVATE LAW

Дмитро Ягунов, MSc in Criminal Justice, Заслужений юрист України

АНАЛІТИЧНІ НОТАТКИ ЩОДО ЗАКОНУ ПРО СЛІДЧИХ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ

Dmytro Yagunov, MSc in Criminal Justice, Honored Lawyer of Ukraine

ANALYTICAL NOTES ON THE LAW ON THE INVESTIGATION DEPARTMENTS OF THE PENITENTIARY SERVICE

The article is focused on the penitentiary reform in Ukraine, which has been implemented by the Ministry of Justice since February 2016. Attention is paid to the problematic issues of this reform, which can adversely affect the human rights situation in the penitentiary system.

The main focus is made on investigation departments of the Ministry of Justice of Ukraine, established in December 2016 by the initiative of the Ministry of Justice.

It is obvious that mentioned departments pose a real danger to the human rights situation in the penitentiary system of Ukraine.

Providing the prison service powers to investigate crimes committed by prison officers, which should have been transferred to the State Bureau of Investigation, raise serious doubts about objectivity, impartiality and completeness of the investigation of crimes committed in prisons and the administration of the prison system.

The article also analyzes the problem of establishing of prison inspections in Ukraine pursuant to the Constitution of Ukraine and international human rights standards.

Key words: prison reform, probation, investigative jurisdiction, prison inspections.

Ситуація навколо ініціативи щодо створення слідчих пенітенціарної служби (тобто слідчих Міністерства юстиції України), яка Міністерством юстиції ретельно приховувалася до останнього моменту, потребує максимально широкого громадського обговорення. Адже йдеться не просто про внесення змін до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), яка визначає тих, хто має повноваження здійснювати досудове розслідування.

Нагадаємо, що Законом № 1798-VIII від 21 грудня 2016 року статтю 216 Кримінального процесуального кодексу України доповнено новою частиною: «б. Слідчі органів Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюють досудове розслідування злочинів, вчинених на території або в приміщеннях Державної кримінально-виконавчої служби України».

Думка науковців, правозахисників та практиків щодо створення пенітенціарних слідчих Міністерства юстиції є єдиною: створення інституту слідчих Міністерства юстиції є *неприпустимим*.

Особливу та вкрай потрібну принциповість з цього питання 17 січня 2017 року проявила Уповноважений Верховної Ради України з прав людини В.В.Лутковська, закликавши Міністерство юстиції України зробити очевидно потрібне для усунення цієї неприродної ініціативи в контексті так званої «пенітенціарної реформи» Міністерства юстиції України: 1) якомога швидше скасувати зміни законодавства, що стосуються надання слідчих повноважень ДКВСУ; 2) негайно зупинити створення слідчих підрозділів ДКВСУ.

Така єдність науки, практики та правозахисників мала б змусити Міністра юстиції України та його заступників, відповідальних за пенітенціарну реформу, переглянути свої позиції з цього питання. Але поки що цього не спостерігається.

Навпаки, Міністерство юстиції України активно форсує процес створення інституту слідчих пенітенціарної служби України, не зважаючи на заклики правозахисників та науковців зупинити цей процес.

Давайте спробуємо розібратися.

Звідки? Навіщо? Кому вигідно?

Свою думку з цього приводу ми лаконічно висловили у соціальній мережі *Facebook* одразу ж після внесення відповідних змін до статті 216 КПК України.

Ми маємо усі підстави ще більше побоюватися, адже йдеться про певну змову з метою узурпації групою осіб великого обсягу владних повноважень та встановлення тотального контролю за будь-яких рухом та навіть позитивними тенденціями у пенітенціарній системі. Йдеться про великі загрози правам людини у пенітенціарній системі.

Саме це, власне, і є метою цією статті.

Отже, згідно зі інформацією, поданою на сайті Верховної Ради України, ініціатива внесення поправок до зазначеного вище закону відходила від народних депутатів І.С. Алексєєва (реєстр. картка № 285) та А.В. Помазанова (реєстр. картка № 288).

Згодом і Міністерство юстиції України (включаючи керівництво Міністерства) повністю взяло на себе відповідальність за ініціювання та лобіювання таких законодавчих змін до КПК України в частині наділення Міністерства юстиції України слідчими функціями, а відтак – за усі правові та фактичні наслідки подібних новел у сфері пенітенціарної реформи.

31 грудня 2016 року зазначена позиція була подана на сайті Міністерства юстиції України.

Першим, чого не можна не помітити, це те, що, як на думку Міністерства юстиції України, Закон України «Про Вищу раду правосуддя» начебто був покликаний «розв'язати одвічні проблеми пенітенціарної системи».

Виникає питання: яке відношення пенітенціарна система має до Вищої ради правосуддя? За такою логікою Міністерства юстиції України, Законом України «Про Вищу раду правосуддя» з таким же успіхом можна було вносити зміни до законодавства про надра та про розвиток сільського господарства.

Тим не менш, як на офіційну думку Міністерства юстиції України, саме створення слідчих підрозділів Міністерства юстиції України дозволить *«навести порядок у тюрмах»*.

Чесно, не можна зрозуміти такого формулювання проблеми: як пенітенціарна служба жила до цього? І як Міністр юстиції України «наводив порядок у тюрмах» упродовж останніх трьох років, будучи прямо й безпосередньо відповідальним за формування кримінально-виконавчої політики у цій країні?

Далі.

Міністерство юстиції України пише про *«слідчий цивільний підрозділ»*. Уявимо собі *«слідчий цивільний підрозділ СБУ»* або *«слідчий цивільний підрозділ НАБУ»*.

Далі.

Міністерство юстиції України з притаманною для нього помпезною величчю пише про *«зобов'язання з метою наведення ладу та встановлення справедливості в закладах відбування покарань»*. Після цих слів стає страшно від уявлень про обсяги пенітенціарної злочинності, якщо у Міністерства юстиції України нарешті увірвався терпець і виникла нагальна потреба *«навести лад та встановити справедливість у закладах відбування покарань»*. Отже, останні три роки, *«ладу та справедливості у закладах відбування покарань, виявляється, не було?»*

В цілому, гадаю, вже існує більш ніж нагальна потреба у виданні тлумачного словника термінів Міністерства юстиції України у сфері пенітенціарної реформи, адже із самого початку оголошення пенітенціарної реформи керівники Міністерства юстиції України вирішили штовхати *«реформу»* за допомогою вельми витонченого та практично орієнтованого категорійного апарату: *«рабовласницька праця», «гулагівське минуле», «гулагівські методи роботи», «кати-пенітенціарії»* тощо.

На цьому ж етапі Міністерство юстиції України не залишає уважного читача постів офіційного сайту Міністерства юстиції України та надає змогу насолодитися новими категоріями, що впроваджуються до науково-практичного обігу: *«оперативна реакція на злочини в межах системи», «установи, які мають відношення до системи», «розуміння ув'язненими та адміністрацією колоній невідворотності покарання», «заклади утримання ув'язнених», «наступний злочин», «подальші рецидиви», «психологія поведінки ув'язнених»*.

За інформацією Міністерства юстиції України, пенітенціарні слідчі підрозділи будуть сформовані протягом січня – лютого 2017 року. І це на фоні того, що Міністерство юстиції України ледве-ледве *«перетравило»* конкурси на посади керівників міжрегіональних управлінь

пенітенціарної служби (МРУ), і навіть до цього часу «перетравлює». Південне МРУ до цього часу перебуває без керівника внаслідок політичних та економічних апетитів окремих осіб та гострої «економічної» конкуренції.

І це на фоні того, що у пенітенціарних установах існує просто шалений некомплект людей. В слідчих ізоляторах на зміну іноді ледве виходить третина людей.

І замість того, щоб запросити на роботу вкрай потрібних працівників ланки молодших інспекторів, які б забезпечували хоча б мінімальні вимоги динамічної безпеки, створивши більш привабливі умови їх праці та надавши більшу зарплатню, Міністерство юстиції України декларує створення штату слідчих з великими окладами та соціальними гарантіями, які природно притаманні посадам слідчих у будь-якому слідчому підрозділі будь-якого відомства.

На жаль, керівництво Міністерства юстиції України не подумало про те, як будуть ставитися молодші інспектори до таких ініціатив.

Так само керівництво Міністерства юстиції України не подумало, що це може надати ще більший імпульс обсягам корупції

Далі.

Обґрунтовуючи потребу у слідчих підрозділах Міністерство юстиції України, останнє зазначає, що *«реальна кількість випадків катувань в установах відбування покарань продовжує залишатися невідомою»*.

Проте можна наголосити: в Україні ніколи не було відкритої для суспільства статистики катувань у пенітенціарній системі, так само як і будь-якої іншої статистики, а після пенітенціарної «реформи» і без того тонесенький струмочок статистичних даних, який виливався з ДПтСУ, зовсім пересох.

Тепер перейдемо до аналізу самого закону, яким було внесено зміни до статті 216 КПК України.

Можна припустити, що розробкою та лобіюванням зазначеного проекту опікувався Департамент організаційного забезпечення діяльності служб кримінально-виконавчої служби Міністерства юстиції України. Іншими словами, зазначені поправки є результатом *можливого* впливу з боку Генеральної прокуратури, яка, як це здається, намагається придумати ну хоч будь-які альтернативи на заміну «пенітенціарного» нагляду, який від прокуратури відібрали за Конституцією України з огляду на міжнародні та європейські стандарти.

Моя громадянська та наукова позиція з цього питання є наступною.

Передусім давайте просто прислухаємося до словосполучення «пенітенціарні слідчі» (у нашому випадку, «слідчі Міністерства юстиції»). Чи не викликає у вас це словосполучення здивування, непорозуміння та неприйняття? Саме по собі. Без занурення до глибокого правового аналізу.

Особисто для мене воно є неприйнятним навіть крізь призму понятійного апарату як такого. Слідчі пенітенціарної служби? Що далі? Слідчі архівної служби? Слідчі виконавчої служби? В останньому випадку це також буде більш ніж слушним, адже у сфері приватної виконавчої діяльності можна прогнозувати велику кількість зловживань. Звучить дивно, проте логіка Міністерства юстиції України є саме такою.

Давайте назвемо речі своїми іменами. Напевне, ну дуже закортілося Міністерству юстиції України мати своїх *кишенькових* слідчих. Ну чому поліція, прокуратура (ДБР), СБУ, податківці та НАБУ мають слідчий апарат, а ми, цивільні чиновники *від юстиції*, своїх слідчих не маємо? Ну дійсно, чому? Чому ми дозволяємо якимось там *«варягам»* лізти у свої справи?

Такому недопустимому стану справ й було покладено край завдяки цьому прогресивному закону.

Можна нагадати, що проект *Закону України «Про пенітенціарну систему»*, який розроблявся робочою групою на чолі з першим заступником Міністра юстиції України, здається, усі забули. Між тим у цьому проекті Закону, який розроблявся таємно та законспіровано, передбачалося покласти функцію оперативно-розшукової діяльності у пенітенціарних установах на територіальні органи Національної поліції України.

Беручи це до уваги, я свого часу надіслав листа до Національної поліції України з питаннями, чи хоче (може, бажає) Національна поліція України перебрати на себе цю функцію. Національна поліція України відповіла, що про такі ініціативи Міністерства юстиції України їй взагалі не відомо, а тому перебрати функцію оперативно-розшукової діяльності в пенітенціарних установах ніхто не збирається.

Тому, можливо, Міністерство юстиції України й вирішило надати імпульсу такій «реформі», проте у зворотному напрямку, не лише залишивши функцію оперативно-розшукової діяльності у пенітенціарних установах за Міністерством юстиції України, проте й на додаток посиливши таку функцію з одночасним створенням інституту пенітенціарних слідчих Міністерство юстиції України.

Створення інституту слідчих Міністерства юстиції України означає створення власної охоранки, свого роду такої собі «*опричьнини від юстиції*». Хіба сам центральний апарат Міністерства юстиції України та його відповідні «*приміщення*» не буде частиною «*пенітенціарної системи*», яка на майбутнє відгородиться від суспільства та інших правоохоронних органів залізною стіною своїх слідчих та оперативних працівників, які будуть виконувати накази (теоретично не завжди законні) самого Міністра юстиції України та й виключно Міністра юстиції України (або його заступників)?

Наділення Міністерства юстиції України функціями правоохоронного органу є проявом крайньої, якщо не сказати *тотальної* мілітаризації. Це звело нанівець навіть ті декларації керівництва Міністерства юстиції України (я не кажу про дії, яких насправді й не було) щодо демілітаризації пенітенціарної системи.

Пояснення Міністерства юстиції України щодо доцільності створення слідчих *юстиції*, опубліковане майже таємно 31 грудня 2016 року, коли усі готувалися до новорічних свят, особисто мене не здивувало.

Для мене це був ще один приклад цілеспрямованої політики Міністерства юстиції у напрямку до ще *більшого занурення пенітенціарної системи до таємності та законспірованості*. Причому це відбувається на фоні величезної кількості інтерв'ю, відеопрезентацій, відеороликів про «реформу» пенітенціарної системи, які здебільшого мають однаковий зміст та лише ховають у тумані слів конкретні ідеї та дії.

Внаслідок створення інституту *пенітенціарних слідчих* Міністерства юстиції України останнє у самий банальний спосіб «вбило» концепцію *пенітенціарних інспекцій*, якою Рада Європи опікувалася упродовж останніх двох років.

Міністерству юстиції України було створено усі умови для того, щоб ліквідувати численні атавізми радянського часу у вигляді прокурорського нагляду за пенітенціарними установами. Міністерству юстиції України було запропоновано готовий рецепт та механізм, який відповідає і сучасним європейським стандартам, і оонівським правилам, а головне – сучасним українським реаліям та потребам пенітенціарної системи.

Проте все це було Міністерством юстиції України або проігнороване, або відхилено як непотрібне.

Так, *відділ інспектування* Міністерства юстиції України ще не запрацював, не зважаючи на найгострішу потребу розвитку саме цього напрямку діяльності (навіть прізвище керівника пенітенціарної інспекції на сайті Міністерства юстиції України до цього часу не вказане).

Не можна також не згадати той скандал, який супроводжував призначення на цю важливу посаду (йдеться про *першу спробу* призначення кандидата на посаду керівника відділу інспектування всупереч рекомендацій міжнародних організацій).

Іншими словами, подальший розвиток корумпованої за своєї природою ідеї *пенітенціарних слідчих* Міністерства юстиції України відбувається за рахунок саботажу концепції *пенітенціарних інспекцій*, які вкрай потрібні вітчизняній пенітенціарній системі.

Замість того, що кинути усі сили на створення дієвого механізму інспектування, Міністерство юстиції України, фактично проваливши задекларовані конкурси по посади, маючи тотальний некомплект бажаючих працювати в пенітенціарній системі, потрібні ресурси чомусь використовує у тій сфері, саме існування якої суперечить міжнародним стандартам, потребам, логіці та ще багато чому.

Влади ніколи не буває багато. З огляду на вже задекларовані та реалізовані апетити Міністерства юстиції України можна з великою долею ймовірності очікувати майбутні законопроекти щодо збільшення повноважень самих пенітенціарних слідчих та оперативних працівників Міністерства юстиції України.

Тому нам дуже шкода самих засуджених та ув'язнених, які дійсно повірили у те, що було представлено як «*пенітенціарна реформа*», і, як наслідок, були обмануті. На заміну «злому» оперу та більш-менш «доброму» прокурору прийшли той саме опер, але в же у супроводі пенітенціарного слідчого. Прийшли вже без прокурора (на перспективу). При цьому пенітенціарна інспекція буде як маргінал буде посідати останнє місце в системі акторів, які мають бути фундаментом пенітенціарної

системи сучасної демократичної держави та захисту прав засуджених та персоналу пенітенціарної системи.

Виникає також й наступне питання: чи будуть розповсюджуватися повноваження слідчих Міністерства юстиції України на діяльність *служб пробації*? Гадаю, що так. Відтак виникає безліч питань щодо розмежування компетенції слідчих юстиції та слідчих поліції. Проте Міністерством юстиції України це навіть не обговорюється.

Тепер щодо «міжнародних стандартів» та «міжнародного досвіду», на яких Міністерство юстиції України наголошувало в обґрунтування цієї законодавчої новели, водночас уникаючи посилань на конкретні приклади.

Є такий документ, який називається Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила. Документ, який чиновники Міністерства юстиції України, не взяли до уваги. Адже, якщо б вони знали та читали цей документ, то знали б наступне.

Так, Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила містять мало прямих заборон. Проте серед цієї мінімальної кількості заборон (або, краще сказати, рекомендацій не робити щось) є надзвичайно імперативна рекомендація щодо підпорядкування пенітенціарних установ у країнах-членах Ради Європи.

Так, відповідно до Правила 71, за пенітенціарні установи повинні відповідати органи державної влади, не підпорядковані військовому відомству, поліції або карного розшуку.

Це означає не лише, що Міністерство оборони України, Національна поліція України, Служба безпеки України або інші поліцейські за своєю природою структури *не* можуть мати у підпорядкуванні пенітенціарні установи.

Цей стандарт означає також наступне: для органу державної влади, відповідального за пенітенціарну систему, є *неприпустимим* мати у безпосередньому підпорядкуванні вузькопрофільні військові підрозділи, поліцейські підрозділи та підрозділи карного розшуку. Це повною мірою стосується і слідчих підрозділів (з огляду на європейське тлумачення поняття «*поліцейський*»).

Є інший міжнародний стандарт (наразі оонівський), який називається Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, де надається визначення поняттю «посадова особа з підтримання правопорядку». Це поняття включає «посадових осіб ..., які мають поліцейські повноваження (особливо повноваження із затримання правопорушників»).

Ключовим є те, що слідчі Міністерства юстиції України будуть саме *поліцейськими* в розумінні як оонівських, так європейських стандартів. І цього Міністерство юстиції України аж ніяк навіть не приховує, говорячи про необхідність «*надання Мін'юсту функцій правоохоронного органу*».

ВИСНОВОК.

Підсумовуючи викладене вище, можна впевнено сказати: створення інституту пенітенціарних слідчих Міністерства юстиції України суперечить логіці, а також оонівським та європейським стандартам.

Ми маємо обґрунтовані побоювання, що цей інститут суттєво нашкодить пенітенціарній системі та усім спробам реформування цієї системи.

Ця законодавча новела є *штучно вигаданою й неприродною* спробою захопити більший обсяг влади у пенітенціарній системі на шкоду реальним інтересам реформування пенітенціарної системи та усіх осіб, які мак чи інакше мають відношення до цієї системи.

Висновок є очевидним: необхідно негайно внести зміни до статті 216 КПК України, якими повернути її до редакції, яка існувала до цієї спроби Міністерства юстиції України мати власний каральний орган – слідчу та оперативно-розшукову пенітенціарну поліцію.